

Jama Balinka

SVJETLAN HUDEC

Jama Balinka u Lici jedan je od rijetkih speleoloških objekata u Hrvatskoj čija je okolina bržno uređivana. Do nje vode putokazi, a nedaleko otvora nalazi se otvorena brvnara gdje se je moguće skloniti od nevremena, u nuždi i prespavati. O okolišu se brine SUBNOR Plaški.

Za jamu Balinku je vezana tragedija četvorice komunista prvoboraca tog kraja. U noći 2. aprila 1942. godine grupa četnika odvela je partizane do otvora jame gdje su ih ubili, odsjekli im glave, a tijela bacili u Balinku. Navodno su glave odnijeli u Plaški i tako pokazali talijanskim fašistima. Tada su poginula dva narodna heroja, Robert Domani i Drago Steinberger, te Branko Latas i Stevo Čuturilo.

U spomen na ovaj događaj SUBNOR Plaški organizira svake godine mali maraton, tj. »Marš plašćanske partizanske čete Balinka — Kunić«. Start maratona je u neposrednoj blizini Balinke.

Speleolozi nisu posjećivali Balinku još od 1966. godine kada je istražena. Tek u ljeto 1980. ekipa zagrebačkih partizanske spustila se u jamu. Tada je ustanovljeno da dubina —328 m, objavljena u našoj literaturi, vjerojatno ne odgovara stvarnoj dubini jame. Nova akcija sa ciljem da se izvrši korekcija dubine održana je u siječnju 1981. Nova dubina iznosi —283 ± 5 m.

Jama je pogodna za obilazak manjih speleoloških grupa sa solidnim tehničkim znanjem. Može se posjetiti za jedan dan ili preko vikenda. Efektivna impozantnost ove jame, te njen memorijalni značaj razlozi su više da se posjeti.

1. Opći podaci

koordinatne otvora:

x = 45,1',6" N

y = 14,26',31" E od Greenwicha

z =

Dubina: —283 ± 5 m

Dužina: 120 m

2. Istraživanja

PDSV	1957.	—40 m
SDH	1960.	—180—190 m
SWCC, SDH	1964.	—200 m
SWCC, SDH	1966.	—328 m ili —300 m*
SOZ, SDUS, SOZ-M	1981.	—283 ± 5 m

Posjeti:

SOZ, SOZ-M	1980.
i SDUS	1982.

3. Topografski položaj

Jama Balinka se nalazi na južnim obroncima planine Pištenika (822 m) oko 1 km od vrha Mali Pištenik (800 m). Najbliža sela su Lička Jasenica na jugu i Begovac na zapadu, a grad Plaški na sjeveroistoku.

4. Pristup

Neposredna okolica jame je uređena i do nje vode putokazi, te samo njih treba pratiti. S asfaltne ceste Plaški—Plitvice iza sela Ogrizovići na lijevo se odvaja makadamska šumska cesta (putokaz sa skicom jame). Nekoliko kilometara cestom do slijedeće table, od kuda ima petnaest minuta uređenom stazom do otvora jame. Moguće parkiranje na početku staze.

Najbliža željeznička stanica je Blata. Od stanice treba se cestom ili prugom vratiti prema Plaškom, dok se ne dođe do asfaltne ceste. Po njoj desno prema Ogrizovićima, a dalje putokazima. Ukupno ima oko sat i pol hoda od Blata.

5. Geologija i hidrologija

Cijela jama se nalazi u vapnencima gornje krede.

Hidrologija okolice vrlo je interesantna zbog povremenog jezera Begovac. U samoj jami se nakapnica sakupi u manji potoci koji ponire u dnu jame.

6. Opis jame

Jama se sastoji iz dvije prostrane dvorane i ulaznog bunara u stropu prve. Dimenzije dvorane su divovske 30×50 m i 200 m visine. Druga dvorana koja se nastavlja na prvu nakon jednog suženja 10×40 m, ima dimenzije: 120 m dužine, širina varira 20—40 m, a strop se niti ne nazire. U početku se čini da je ravan, no kasnije se izgubi u mraku. Visina je vjerojatno 50—70 m.

Spuštanje se vrši po zidovima dvorana. Zid prve je gotovo vertikalna blatna kosina ispresjecana skokovima do 40 m. Zid druge je strmi sipar koji se kasnije pretvara u žlijeb. U ovom dijelu se nalaze divovski stalagmiti. Nakon žlijeba po cijelom zidu se uočava horizontalno ispućenje. Vjerojatno je na toj visini došlo do propadanja dna za desetak metara. Na blatnom dnu se vidi suho korito manjeg povremenog potocića koji ponire u sitastom ponoru.

Tehnički opis prikazan je na tablici. Mogućnosti za otkrivanje novih kanala su minimalne. Postoji možda mogućnost radikalnog miniranja na samom dnu.

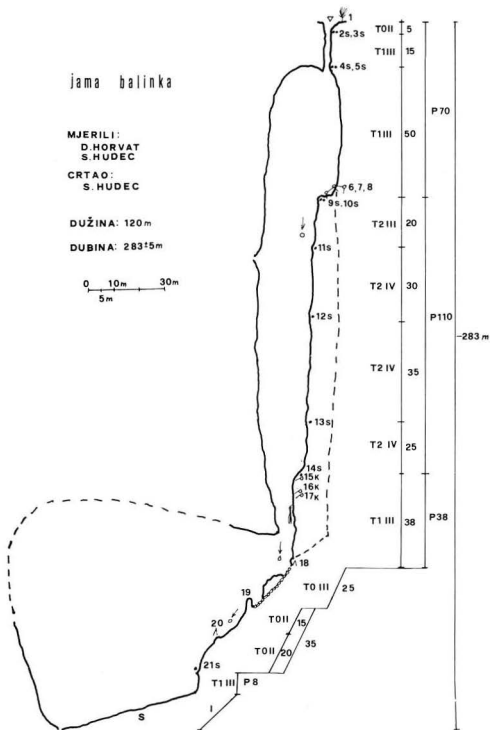
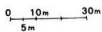
jama balinka

MJERILI:
D. HORVAT
S. HUDEC

CRTAO:
S. HUDEC

DUŽINA: 120m

DUBINA: 283±5m

TEHNIČKI OPIS BALINKE

1	2	3	4	5	6	7
1		5	drvo uz rub		II T ₉	
2,3	70	10	spitovi u visini	75	III T ₁	
4,5		55	spitovi u visini		III T ₁	
6			ž. k. na polici		T ₄	Sidrište Veišana
7	0		ž. k. 1,5 m iznad pol.		III T ₂	klinovi povezani
8			ž. k. 2 m desno od 7		III T ₂	čel. sajlom
9,10		20	2 s. ravno ispod ruba police		IV T ₂	
11	110	30	s. na polici	120	IV T ₂	Loši spit?
12		35	spitovi u visini		III T ₁	
13		25	s. u visini			
14			s. l. na dnu žlijeba		III T ₁	
15	38	38	k. l. na dnu žlijeba	45	II T ₈	Ne koristiti!
16,17			stari klinovi			
18	kos.		oko sige u niši	40	II T ₈	Kamenje pada
19	kos.	15	oko velike sige	40	II T ₈	Ići d. u žlijeb
20		15	oko sige			Kamenje pada
21	8		s. d. u podu uz rub	10	III T ₁	Izbeći vodu

Legenda: 1 broj sidrišne točke; 2 vertikalna u metrima; 3 dio vertikale u metrima; 4 opis sidrišne točke; 5 dužina uzeta u metrima; 6 ocjena teškoće; 7 napomena. Kratice: s.

spit ili spitovi; k. klin ili klinovi; l. lijevo; d. desno; ž. k. veliki željezni klinovi; kos. kosina; s. prolazno, slobodno.

LITERATURA**

B. Mikulić: »Put u podzemlje«, Naše Planine br. 2/1955 str. 106—116, Zagreb

Zlatko Pepeonik: »Jama Balinka«, neobično velik i zanimljiv speleološki objekt kod Plaškog, Priroda br. 5—6/1965, Zagreb

Clive Jones, Z. Pepeonik, itd.: The Balinka Pit Expedition 1964—1966, South Wales Caving Club

B. Jaičić: Prvo ponavljanje Balinke, Naše Planine 1—2/1981, Zagreb

S. Hudec: Još jedno mjerenje jame Balinke, Naše Planine 7—8/1981, Zagreb

NAPOMENE

* U našoj literaturi spominjala se dubina —328 m. No niti na jednom mjestu u knjizi Balinka Pit Expedition se eksplicitno ne spominje prava dubina jame. Iz nacрта objavljenog moglo se očitati da se radi o jami dubokoj oko 300 m. Iz toga je izvedena pretpostavka da —328 nije dubina izražena u metrima nego u jardima, što se pokazalo vrlo vjerojatnim.

**Kao izvrsnu literaturu preporučam knjigu The Balinka Pit Expedition. U njoj se može naći pravo obilje podataka o Balinci, o organizaciji ekspedicija, o tadašnjoj tehnici istraživanja, kao i bogate biološke rezultate koji u ovom članku nisu spomenuti. Knjiga ima 255 strana s ilustracijama, crtežima i fotografijama.

ABSTRACT

After exploration done by South Wales Caving Club and Speleološko Društvo Hrvatske (Speleological Society of Croatia) in 1964 and 1966 nobody entered the Balinka pit, near Plaški in Lika, until summer 1980. It was noticed that it's depth given by SWCC —328 m as published in Yugoslav literature, is not exact.

New measuring was done January 1981. —283 ± 5 m. The difference is due to misunderstanding of Welsh figure. They probably measured yards not meters. No new discoveries were found.

The Balinka pit is of speleological interest (the big volume, one of the deepest pits of Croatia). It is recommended to be visited by speleogroups. The pit is easy to find and the way to it is well marked. A full technical description is given in the article.

The pit is memorial place of The Second World War. Four important partizans were killed near entrance and thrown into the pit, two of them were national heroes. Near Balinka is a start of memorial maraton race.